

De quadam alia distinctione articuloꝝ fidei.

Hec et alia distinctio quorundam modernorum. quod symbolum in quatuordecim diuiditur articulos. Diuiditur enim primus et tertius et quatuor articulos supra positos / quolibet in duos. non uero et decimum redigunt in unum. prout uideatur distingui symbolum nuncennum quod cantatur in missa. Et secundum hanc distinctionem ponuntur septem articuli pertinentes ad diuinitatem. et alii septem pertinentes ad humanitatem. sic scilicet. Nam symbolum autem est de deitate. aut de humanitate.

De septem articulis

pertinentibus ad deitatem. Et primo de primo.

Si autem est de deitate. tunc primus articulus est unum deum tantum esse. Et est iste. Credo in deum. Secundus articulus est patrem esse unum deum creatorumque omnium. Et est iste. Patrem omnipotentem / creatorem celi et terre. Et ut supra tactum est isti duo articuli secundum assignationem precedentem non sunt nisi unus articulus. Tertius articulus est filium eius unicum esse unum deum sibi equalē. Et est iste. Et in Iesum christum filium eius unicum dominum nostrum. Quartus articulus est spiritum sanctum esse unum deum ab utroque precedentem. Et est iste. Credo in spiritum sanctum. Quintus articulus est deum patrem dimittere / his que sunt in ecclesia et habet communionem ecclesie et non alijs. Et est iste. Sanctam ecclesiam catholicam / sanctorum communionem / remissionem peccatorum. Et sic ut supra tactum est coniunguntur isti duo articuli in unum scilicet non et decimum.

Secundus articulus est deum suscitatum mortuos. Et est iste. Carnis resurrectionem.

Septimus articulus est deum esse remuneratorem bonorum. Et est iste. Vitam eternam. Sub quo etiam comprehenditur deum esse punitorem malorum.

De septem articulis

pertinentibus ad humanitatem. Si autem symbolum sit de humanitate. tunc articulus primus est quod christus conceptus est de spiritu sancto. Et est iste. Qui conceptus est de spiritu sancto.

Secundus articulus est filium dei natum esse de uirgine Maria. Et est iste. Natus ex maria uirgine. Et ut supra tactum est isti duo articuli secundum assignationem precedentem

non sunt nisi unus articulus. Tertius articulus est filium dei esse passum crucifixum mortuum et sepultum. Et est iste. Passus sub pontio pilato / crucifixus / mortuus et sepultus. Quartus articulus est filium dei descendisse ad inferos. Et est iste. Descendit ad inferna. Quintus articulus est filium dei resurrexisse a mortuis. Et est iste. Tertia die resurrexit a mortuis. Sextus articulus est filium dei ascendisse ad celos sedereque ad dexteram patris. Et est iste. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Septimus articulus est filium dei iudicaturum bonos et malos. Et est iste. Inde uenturus est iudicare uiuos et mortuos.

Explicit tractatus primus huius libelli qui est de expositione articuloꝝ fidei

Incipit tractatus

secundus de decem preceptis legis et eorum expositione

Intra tractatum

de preceptis legis summarim tangenda sunt. quod est preceptum. Qualiter precepta distinguantur Expositione preceptorum. De numero et sufficientia preceptorum. Qualiter in ipsis preceptis septem capitalia. proinde alia precepta prohibeantur

De diffinitione precepti et eius expositione.

Diffinitio autem precepti ab aliquibus sic. Preceptum est impium obligans ad obseruationem rei uel actus impati. Extrahitur radicaliter hec diffinitio a diffinitione precepti quam dat augustinus libro de uirginitate dicens. Preceptum est. cui non obedire peccatum est. Dicitur in dicta diffinitione obligans ad obseruationem ad diuinum consilium. quod pro se nulloque obligat. ut dicit augustinus. quibus per accensum id quod consilium uideatur obligare. ut prope si in casu preceptum non possit impleri nisi fiat consilium. ut si non possum sustinere parentes. scilicet patrem et matrem / nisi uendam omnia tunc tenerem omnia uendere. Quod quidem de se consilium. nec obligat nisi in casu pro accensum ut exemplificatum est. Et si obijciatur quod similiter obligat uotum ad obseruationem / sic

Compendiū theologie

conuenit ei precepti diffinitio. **R**esponde
Aliquid uouere est tantū cōsiliū/ nec quēq;
obligat/ nullus enī contra suā voluntatē
obligat ad uouendū/ sed qui uouerit/ ob
ligat necessario ad reddēdum. **E**t hoc iō
est quia reddere votū est precepti/ sed uo
uere est cōsiliū.

De varia distincti one variāq; assignatiōe preceptorum in tabulis legis

Distinctio autē ponit varia p/
ceptorū. **J**oseph⁹ enī dicit qnq;
mandata esse scripta in vna ta
bula et qnq; in alia. **O**rig. autē
ponit quatuor in vna et sex in alia. **A**ugu.
autē ponit tria in vna et septē in alia/ ut po
te tria que p̄tinēt ad deū in p̄ma tabula/ et
septē que pertinent ad primū in secunda.
Et hūc modum augustinū/ seq̄tur cōmu
nis opinio. **Q**uō enī augu. ponit tria esse
in vna tabula et septē in alia/ hoc magis di
cere uidet̄ pro dignitate q̄ p̄ scriptura. eo
q̄ tria p̄tinēt ad dilectōes dei et septem ad
dilectōem proximi. **U**nde si cōsiderētur
ipse tabule et earū scriptura in se sicut cōsi
derant hebrei et iosephus/ sic vtraq; tabu
la cōtinebat quinq; mandata seu p̄cepta.
Si autē considerent̄ fm̄ respectū et relati
onē eorū ad que dicta mādata ordinabāt
cum tria ordinētur ad deū et septē ad pri
mum/ poterit tali fine cōsiderato/ dici tria
esse in vna et septē in alia.

Expositio prece ptorum legis **E**t primo primi.

Nunc autē accedēdū est ad expo
sitōz singulorū p̄ceptorū. **E**t cū
lex p̄ceptorū posita sit p̄pter trās
gressiōes cōhibēdas (ut p̄ ad
Sal. iij. et tripl̄r transgressio fiat. s. corde
ore et ope. et hoc q̄dem tā quo ad deum. q̄
etiā quo ad primū/ ut p̄fecta sit cōhibitio
trāsgressiōis. p̄fecta ponit̄ lex p̄hibitio
nis et sic mandatorū seu p̄ceptorū subse
q̄tur in iūctio. **E**t primo q̄stum ad deū. p̄
hibet̄ primū p̄ceptū cor ab idolatria. ut
deus sc̄z diligatur toto corde. **E**st enī de
colendo deo. **E**t colere deū (ut dicit glosa)
est sese toto mētis affectu illi mancipare.
Et est istud. **N**on habebis deos alienos
corā me. **Q**uasi dicat **D**e hēbis deū. nō
alienū. **E**xponēs q̄ dixit deos subdit

Quid sit deū colere

Non facies tibi sculptile. i. imaginē scul
ptā. quod vocat aug⁹ idoli. neq; similitudi
nē oīm q̄ in celo sunt desup/ et que in ter
ra deorsum. et que expositō est verbi pre
cedētis. **U**el fm̄ **O**rigi. sculptile siue ido
lū est/ q̄d nō habet similitudinē in natu
ra sicut cymera. **S**imilitudo autē est eorū
q̄ aliquāz hnt̄ in natura similitudinē. ut
imago homis vel bouis ad vey hominē
vel ad vey bouem/ q̄d videtur per hoc q̄d
seq̄tur que in celo desup et que in terra de
orsum. **S**ed hoc videtur q̄ p̄hibeātur
imagines que ad literā sculptilia sunt/ qz
sculptur. **S**ed r̄ndetur q̄ añ incarnatō
nem quādo data fuit hec lex/ nulla in li
gno vel i lapide sculpi potuit incorpali
dei imago. qz imago spūs/ fingi non po
test. **E**t p̄pterea ante incarnatiōem repro
bande erant imagines. **S**ed qz hoc fieri
potuit post incarnatiōem filij dei. p̄pter h
et tūc fieri concedūtur et ab ipso quidē q̄
legem tulit et disp̄sare potuit scilicet xp̄o.
Un̄ refert damas. q̄ xp̄s ab agaro regi mi
sit in p̄ano imaginē suam. eo q̄ pictor ab
eodē rege missus/ ad depingendū imagi
nē xp̄i/ nō poterat vultū eius p̄e clarita
te intueri. ut eius singula lineamenta et
membra p̄p̄e describeret. **S**ed qz hec r̄
sio/ nihil omnino ap̄d vnū populū iude
um valeret quoniā nostras imagines re
prehendūt. ideo aliter dici potest. q̄ non
simpliciter prohibētur oīno fieri imagines.
Unde beda. **I**magines fieri nulla litera
diuina vetuit. hāz etenī aspectus multū
cōpunctōnis solet p̄stare cōtūētib⁹. et eis
qui l̄ras ignorāt quasi vinā de xp̄i passio
ne exhibēt recordatiōem **S**alomon enim
instinctu dīno eas fecit in tēplo dei. **S**ed
oīno prohibētur fieri ad hūc videlicet fi
nem ut adorētur et colātur. **U**nde seq̄tur
Neq; adores neq; colas ea. **A**d adorādū
igitur et colendū p̄hibētur imagines fieri.
Mos autē nō adoramus imagines. sed re
fertur honor et adoratiō ad imaginatū. sc̄z
ad deū vel ad sanctū eius cui⁹ est imago.
ut dicit augu. lib. iij. de doctrina xp̄iana.
Seq̄tur **N**ō adorabis neq; coles **I**ntē
que sic distingue. **N**on adorabis sc̄z vene
ratōne corpis. ut inclinādo eis vel genu
flectendo. **N**eq; coles sc̄z affectōne mētis
Unde glosa **A**liō est colere aliō est adora
re. **P**otest quis inuitus vel adulādo regi
bus idolatris/ vel tormētis victus/ ado

rare. cum tamē sciat idolū nihil esse. et sic nulla mētis affectiōe ad idolū moueri. et p cōsequens nec colere. Colere enī est toto mētis affectu et studio mācipari. **S**equitur. Ego enī discretiue dicit. quasi dicat Ego nō alius. Sum dñs / et iō timēdus Deus tuus / et ideo diligēdus. Fortis zelotes. i. diligēs amator. **U**nī deit. v. Deus tuus deus emulatoz visitās. s. puniendo iniquitates patrū scilicet non custodiētium precepta data in filios. i. puniēs etiā ipos filios. si patres ista nō custodierint. **P**uniunt enī quādoq; filij p peccato patris temporaliter / nō eternalit. Et sic intellige illud **Ezech. viij.** Filius nō portabit iniquitatem patris. scz eternalit. **U**el visitās peccata patrū in filios etiā eternalit. Non aut quia sunt peccata patrū. sed qz sunt peccata filioz imitantiū peccata patrū. **E**t qz in tertiam et quartā generatiōem. **H**oc dicit. qz quādoq; solent patres in tertā et quartā generatiōem viuere. et plerūq; filioz vel nepotū suoz molestius ferre cruciatūs q̄s propos. **F**oz qui oderūt me. i. peccatorū et maloz. **E**t cōtra faciēs mīam in multa milia. i. in oēs. **E**t ponit ibi finitū numerū pro infinito. **D**iligētibz me et custodiētibz precepta mea. **I**ste terminus. et ponit ibi expositiue p id est custodiētibz. **Q**ui enī diligit deū / precepta eius seruat. **U**nde **Joh. viij.** Si quis diligit me sermone meū seruabit. **S**ed querit quātr istō posset dici primū preceptū. cū dilec. o dei dicat primū mandatū. **M**atth. xxij. **H**oc est (loquēs de dilectōe dei) primū et maximū mandatū. **R**espondet qz illō mandatū de dilectōe dei idē est cū hoc prio pcepto decalogi. **I**ubet enim primū preceptum decalogi vnū deum coli et nihil ei in amoze preferri. et sic idem est. vel equipollet pmo mandato. iuxta preallegatū. xxij. capitulum. **M**atth. **U**el potest dici qz dilectio speciale mandatū nō est. sed radicez stipes ceterozū. ad quod scilicet cetera mandata reducuntur. **U**nde primū mandatū dicitur nō ordine sed dignitate. i. inter cetera precipuū et maximū. cum oīa cōphendat.

Expositio secundi

precepti.
Secundū preceptū cōhibz os a piurio. a blaffemia. a mendatō et istud. Non assumes in va

nū nomen dei tui. s. false vel superflue. vel dolose p nomē dei iurādo. vel mētendo. vel ipsum nomē blaffemando. vel puerse de deo sentiēdo. **E**t si obijciat qz fm istā expositiōem / istud prinēt ad quintū preceptum secunde tabule. s. ad illud. Non loquaris contra proximū tuū falsum testimoniu. vbi agit de piurio. **D**ic qz iurās falsum. duplr peccat. **P**rimo. s. cōtra primū suum. cū decipiēdo. et isto mō ex pre verbi quod ordinatū est ad primū. et quo ad hoc cadit sub dicto quinto mandato seu pcepto secunde tabule. **I**tem secūdo peccat. inuocando ad cōfirmatiōem falsitatis vel deceptiōis / teste diuina veritate. et isto mō peccat i deū. et quo ad hoc habet sub isto secūdo mandato seu pcepto pme tabule. scz in isto loco. **N**ec enī habebit dñs hominē infontē. i. innocentē scz quin apud deū nocētis penas exoluat. s. qui assumpserit nomē dei frustra. **U**nde deuter. v. **N**on usurpabis nomē dei frustra. qz nō erit impunitus qui sup re vanā nomē dei assumpserit. **U**el nō habebit dñs infontē id est innocentē. hoc est a culpa immunē cum q̄ assumpserit nomen dei frustra. qz vt habet ecclīast. xxij. **U**ir multū iurans replebit iniquitate et non discedit a domo ei. **P**laga. **S**ed qd dicit de istis magnatis et secularibz / q̄ cōsuetudinē hnt iurandi. nūqd trāsgrediūtur istō preceptū seu mandatū et peccāt mortalit. **A**liq̄ rident distinguēdo. dicētes qz piuriū multipliciter dicit. s. indiscreta iuratio. vt pote quādo q̄s inutilr iurat verū. vel qū sine de liberatiōe iurat. et tūc nō credunt esse mortale peccatū. **N**ā tūc fit pter preceptū. sed nō contra pceptū / nisi forsan nimia eēt assuefactio. **A**lio modo sumit piuriū. vbi vel quādo q̄s iurat cū deliberatiōe illud qd iuramēto nō esset asserendū / imo nec simpliciter dicēdū seu loquēdū. sed pot̄ oppositiū. et tūc credit esse mortale peccatū. **A**liq̄ distinguūt dicētes qz piuriū multipliciter dicit. **U**no modo falsa iuratio. q̄ si fiat ex ignorantia / adhibita tamē pus diligētia debita. nō est peccatū. **S**ed si fiat nō adhibita diligētia debita. peccatū quidē est sed veniale. **S**i aut falsa iuratio fiat sciēter. vt pote cū mendaciū iuramēto cōfirmatur. tūc nisi tantū iocando fieret. semp est peccatū mortale. **A**lio modo dicit piuriū trāsgressio iuramēti iā facti. qd si fuit licit

Compendiū theologie

tum. semp est ipsa trāsgressio mortale peccatū. Si vero illicitū. trāsgressio illi nō est peccatū. sed illud illicitū sciēter iurasse fuit peccatū. Tertio modo dicit per iurū indiscrētū iuramentū. qđ ponū (nisi alia aggrauaret circūstantia) veniale peccatū

Ite nomē dei patris/est filius. qz ipm patrē notificat. Nomē ergo dei in vanum assumit qui ipm xpm purā creaturam ponit seu asserit. qz sic ponit ipm esse vanū vel vanitatē. An ad romā. viij. Vanitati subiecta est ois creatura. Sed cum xps veritas sit. vñ Jo. xij. Ego sum via veritas et vita. nullaten⁹ poterit esse vanitas. et sic nec pura creatura. Quid ergo absurdus qđ illā firmissimā veritatē ponere vanitatē. et illud verbū virtuosum sustētans oia vt habet ad heb. i. ponere vanū et sustētātū. Deniqz tertio modo nomē dei assumit ille in vanū qđ nomē xpi. vñ dicit xpianus. p peccatū vanū reddīt et mortuū. Nomen qđpe sup hoies scriptū vt viuant ipi iuxta qđ loqitur xps apocal. iij. Et scribā sup eum nomē dei mei et nomē ciuitatis dei mei noue hierlm. que descendit de celo a deo meo. et nomen meū nouum

Expositio tertii pre

Tertiu pceptū ptinēs (cepti ad deū/cohībēs trāsgressionē in ope est. Memento vt diē sabbati sanctifices. i. sanctū et seriū habēas. cessando ab omni ope seruilī. Ubi nota. qđ in qđtū sabbatū designt quietē interiorē a prauis affectiōibus/et exteriorē ab oibus seruilib⁹. pter illi⁹ diei determinatōem/ morale est hoc pceptū et scriptum in corde hūano. sicut alia decalogi mandata seu pcepta. Natura enī dicit esse vacandū aliqñ quieti. et orōni. et diuine laudi. Sed qz tali die. s. sabbato. et a talib⁹ rebus grossiorib⁹ abstinere/nō dicitur cōscia. sed sola exterior iussio diuina qđtum ad hoc fuit cerimoniale hoc mādatum. et soluendū. i. solui poterat. Circa qđ est aduertendū. qđ in dñica resurrectōnis dñice/ex statuto ecclesie mutatum est sabbatū in dñicam/ ne videremur iudaisare. Quia ex quo veritas luxit. trāsiit legē ymbra. et hoc quo ad cerimonialia. Et si querat quare alie iudoz festiuitates nō pceptiebant in decalogo. Dic qđ cetera eorum festiuitates/fuerūt tantū cerimonialia

les. nec ab oibus sunt obseruāde. hoc autē pceptū/magis morale est qđ cerimoniale/ iō in decalogo ad quē oēs tenent semp precipiendū erat. Sequitur deute. v. vñ sumit hoc pceptū. Sex enī dieb⁹ facies oparua. septimo autē die qđ est dies sabbati nō facies in ea quicqz opis. Et subdit rōem pcepti. Sex enī dieb⁹ fecit de⁹ celū et terrā. vt patz Gen. i. et requiuit die septimo. non quasi lassus. Sed ponit ibi requiuit p cessauit. sicut dicit apoc. iij. Requiem nō hnt die ac nocte dicētia sanctus sc̄tus. zc. i. dicere nō cessabāt. Ita sumit in dicto passu requiuit p cessauit. Nihil enī vltius fecit nouū cui⁹ nō fecerit prius materiā vt pote corpaliū. vel similitudinē. vt pote spiritaliū. Opatur tñ adhuc quotidie creatura gubernādo. vt dicit Joh. v. Pater meus vsqz modo operat⁹ et ego operor. Circa qđ dicit augu. lib. iij. sup Gen. Sic requiuit vt nouā creaturā vltius cōderet nullā. nō vt que cōdiderat cōtinere et gubernare cessaret. At bñ dicit diei septimo. qđ est dies sabbati. et pro id est sanctificauit eū. i. sanctū et celebrē cum hie voluit. vt scilicet nō fieret opus seruale in eo. et sic nō interdicit opus charitatis. nec necessitat⁹. An patz qđ poterūt exhiberi ecclesiastica sacramēta. sicut enī poterāt circūcidere sabbato. et nos etiam die dñica sacramēta possimus exhibere. et opa charitatis. vt elemosinas. et opa necessitatis exercere. vt bibere comedere. (pcepti.

Expositio quarti

In quo ad deū tria ponūtur pcepta. Quāntū autē ad primū ponūtur septē sequētia. quozū vnū est affirmatiuū/ et sex sunt negatiua. Affirmatiuū autē et quartū in ordine principali. sed primū in his qđ respiciūt proximū est illud. Honora patrem tuū et matrē tuam. Per qđ mādatū natura qđ corrupta est/ ad ordinem naturalē reuocat⁹. Nec fuit necesse hmōi pceptū dari parētib⁹ respectu suoz filioz. Cresce te enī virtute in filijs/ decrescit virt⁹ in parentib⁹ fm naturā. et deficiētī virtuti/ debet iuste subsidiū. An quia minorat virtus seu vigor in pentib⁹/ et auget in filijs datur pceptū vt filij subueniāt parētib⁹. Nec fuit necesse dare hmōi pceptū pentib⁹ de filijs/ qđuis priō ipsi filij fuerūt im-

potentes. qz natura etiam corrupta ad id cogit. eo qz naturalr succus ascēdit a radice ad ramos z nō ecōuerso. Et Crisosto. Hoc est amor in hōib⁹ qd est humor in arboribus. **A**it ergo. Honora patrē tuum duplici. s. honore. z reuerēdo. z necessaria p̄bendo. Patrē tam spūalem q̄ carnalē. Intelligit etiā de patre deo q̄ potissime est honorādus. **U**n mal. i. Fili⁹ honorat patrē z seru⁹ dñm. Si ergo p̄r ego sum ubi est honor me⁹? Et matrē tuā carnalē. necnō z spūalem. s. eccliam. De q̄ ad Gal. iij. Illa autē que sursum est hīrlm/ libera est. q̄ est mater nr̄a. Noīe etiā patrē z m̄ris oēs primi intelligunt. vt dicit augustinus. **U**n fm̄ ipm̄ oīa vendēda sunt z danda p̄ paupib⁹ in extrema necessitate. qd si nō fit/ trāsgredit̄ istud mādatū. Si ergo noīe patris z m̄ris/ oīs primus intelligitur/ z nobilissimū inter proximos ponit p̄ oibus. s. p̄rem z matrē. claz est qz illis p̄cipue honor debet z subsidiū. **A**t vt firmitus obseruet̄ adhuc hoc p̄ceptū/ subiūgit premiū dicēs. vt sis logeu⁹ sup̄ terrā. **N**a eccl. iij. Qui honorificat patrē z matrē. vita viuet longiore. Iustu enī est vt q̄ alteri⁹ vitā sustētat. vita illius plōgetur. **S**up̄ terrā inqt̄ scz tā morietū q̄ viuentiū. eo qz pietas ad oīa vtilis est. pmissio/ nē hīs vite q̄ nūc est z future. i. ad thi. iij.

Expositio quinti

Quintū autē p̄ceptū (p̄ceptū p̄m̄ principale. z scdm̄ in ordine eoz q̄ respiciūt. p̄m̄ū z p̄m̄ū negatiuū/ est istud. **N**ō occides. **U**bi p̄cipit qz nō ledat̄ proximus in sua p̄sona. **N**ō occides igit̄ supple hōies teipm̄ videlicz. vel aliū. z duplr̄. videlicet aīa vel corpe. **S**ed p̄trariū huic p̄cepto videt̄ haberi exo. xxij. **A**t maleficos nō p̄tneris viuere. In quo p̄bo p̄cipit dñs fieri occisionē hic vero phibet. vñ cōtrari⁹ sibiūpi videt̄ in legislatiōe. **S**z ad hoc dicit qz p̄sonē priuate q̄ nullā habet iurisdictionem vel autoritatē/ hic phibet occidere legi autē vel ministro iusticie p̄cipit occidere. **E**xo. xxij. **E**t sic nō est cōtrarietas. qz nō est circa idē seu respectu eiūdē. **S**z nūquid aliquo modo priuate p̄sonē licz absqz trāsgressiōe occidere. **V**idet̄ qz sic. ad min⁹ in sui defensiōe. hoc ei iura p̄mittūt scz iniuriā. p̄pulsare z t̄pate vim vi repellere.

Re. **I**tē et ordine charitatis debet eo potius subuenire vite. p̄prie. q̄ vite aliene. **U**nde volentē me p̄m̄ere/ poti⁹ occidere debeo q̄ p̄mittere me occidi. **S**ed cōtra hoc videt̄ esse illud math. v. **S**i q̄s te p̄cussit in vna maxilla/ p̄bebe ei z aliā. **E**t iō dicit quidā qz nullo mō licet occidere etiā defendendo/ maxie autē viro p̄fecto. **E**t hec videt̄ esse opinio anselmi. **N**ec fm̄ eos debet opinari qz me occisur⁹ sit/ si eū nō occidero. sed qz de⁹ prestabit mibi auxiliū/ vel euasione aut fugē beneficiū. **A**lij volūt/ qz in sua defensione liceat occidere. eo qz lex occidere iubēdo vel saltē p̄mittēdo/ talem defendentē se/ in dicto casu iudicē cōstituit in aduersariū. **U**n ipm̄ vice legi interficit. vñ lex p̄bēdo autoritatē/ excusat a p̄ctō. **H**oc tñ intelligit/ si necessitas ē inuitabilis. qm̄ si te p̄cussit aduersariū/ z fugerit vel p̄cutere destiterit/ eū rep̄cutere nō licet. vel seq̄ fugientē. qz hoc nō fieret ad p̄pulsatōem iniurie. sed ad vltionē. q̄ spectat ad solū iudicē. **E**t r̄ndent isti ad illud math. v. **S**i q̄s te p̄cussit in vna maxilla. zc. qz illud cōtinet cōsiliū non p̄ceptū. **E**t nota hic qz homicidiū multis modis fieri d̄r. **S**it enim q̄nqz sola mēte p̄ odii fraternū. **U**n Joh. epla. i. ca. iij. **Q**ui odit fratē suū homicida est. **I**tē prauum exemplū relinquēdo. **U**t enī dicit gregorius tot mortibus digni sunt. q̄t prauitatis exēpla reliquerūt. **I**tē lingua z hoc tripliciter vel scz p̄tra legē quēqz morti adiudicando. **U**n. ij. reg. iij. dicit dauid v. riā p̄cussisse gladio qz morti dolosez iniuste adiudicauit. **I**tē mentiēdo. **U**n Sapie. i. **D**s qd̄ mentit̄ occidit aīam. **I**tē cuiqz detrahēdo. vñ dicit bernardus. qz detractor vno ictu tres aīas interficit. suā. s. z illi⁹ quē sua detractōe inficit. z illius de quo detrahit. qz sibi forsan p̄iudiciū mortis vel dāni irrepabilis sua detractōe parat z acq̄rit. **I**tē fit homicidiū manu q̄licūqz scilz p̄emptōe exteriori. siue p̄ gladiū. siue per venenū. siue p̄ aliā penā. **I**tē fit homicidiū p̄ subtractōem victus. scz corpis. **U**n Amb. **P**asce fame morientē. qz si nō pascis occidis. **S**iuē victus subtractōe id ē verbi dei. **U**nde Ezech. iij. **S**i loquente me ad impiū. zc. **N**on annūciaueris ei zc. vt auertat̄ a via sua impia zc. z ipse impius iniq̄tate sua moriat̄. sanguinē eius de manu tua req̄ram. **U**nde versus. **E**xēplū

Compendiū theologie

mens. lingua. manus. subtractio victus.
Corpis & aie. dici faciunt homicidam

Exposito sexti precepti

Sextū preceptū in ordine principali & tertium eorum quae respiciunt primum est istud. Non mechaberis. Ubi precipit ut non ledatur primum in re sibi coniuncta per legem. scilicet in uxore. Et accipit hic sub nomine mechaberis omnis illicitus concubitus & quicumque coitus fornicari. quibus mechaberis magis proprie adulterium dicat. Mechaberis enim grece / adulterium dicitur latine. Et ad hanc reduci potest fornicatio spiritualis sicut idolatria. De quo Jeremias. Mechabata est cum lapide & ligno. Potest etiam ad hanc reduci expositio pravae sacre scripture. Unde. ad Corin. ij. Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei. Unde hic nota quod fornicatio est mortale peccatum. Videatur tamen contrarium eo quod actus naturalis. Actus naturalis non est peccatum. Insuper cum coire sit necessarium ad preservationem speciei sicut comedere ad preservationem individui et in necessitate ut fame liceat etiam non suarape & comedere. quia tempore necessitatis omnia sunt condia. videatur similiter quod in serventi desiderio coeundi / posset quis non suam rapere & cum ea coire. Ad quod dicitur quod actus fornicationis dupliciter dicitur. Uno modo dicitur naturalis eo. scilicet quod naturaliter fit. Alio modo dicitur contra naturam. Et iuxta istum secundum modum dupliciter adhuc dicitur contra naturam. Uno modo quando fit contra naturalem concubitum qui est maris cum femina. & isto modo potest dici actus innaturalis. quia contra naturalem commixtionem. Alio modo dicitur contra naturam. quia scilicet naturam in suis naturalibus vulnerat & spoliat gratuitis. scilicet bono gratie & virtutis. Et isto ultimo modo / omnis fornicatio est contra naturam sicut omne peccatum mortale. Corrupt enim naturalia & destruit omnia gratuita. Et quia isti sunt effectus mortalis peccati / propter hoc patet fornicationem esse peccatum mortale. Et sic patet solutio argumenti / quia licet fornicatio sit actus naturalis / quia scilicet naturaliter fit. est tamen innaturalis quia naturam corrumpit. Nec sequitur quod sit actus naturalis quia naturaliter fit. quia propterea non sit peccatum. ubi non debito modo fit. Et intellige quod coitus qui de se naturalis est / post subtractionem peccati primi parentis concupiscentiam / est sicut cibus veneno

iunctus. quod quis de se naturalis sit. tamen propter veneni admixtionem interficit. nisi beneficio tyriace / comedenti subveniat. Pari modo & animam concupiscentia carnalis inordinata interficit. nisi beneficio matrimonij & honestate nuptiarum intercipiatur. Nec est simile de extrema necessitate famis & desiderio serventi coitus / quia si in necessitate famis non subveniat per alienum esurienti / periret individuum. Non sic autem periret species generis humani / si non satisfiat per coitum alicuius cum aliena. Nam saluat in alijs. Etiam ipse possit aliter saluare scilicet cognoscendo suam propriam uxorem. Sed quare ponuntur duo precepta circa prohibitionem illiciti coitus. scilicet. Non mechaberis & non concupisces uxorem proximi tui. cum vnum sub alio possit subintelligi. Et similiter de istis duobus. Non furtum facies & non concupisces rem proximi tui. cum omnes qui furant rem proximi concupiscant / sic possit primum contineri sub secundo. Augustinus soluit quod in duobus preceptis. scilicet. non mechabandi & non furandi / omnia opera interdicta sunt. in alijs autem duobus interdicitur ipsa omnis concupiscentia. Et quia utrobique est peccatum / utrobique est mandatum prohibitorium. Nec similiter fit prohibitio de voluntate occidendi sed tamen de actu. quia naturaliter sunt prona homines ad velle luxuriam & ad actum luxuriandi. Similiter ad voluntatem habendi alienum & ad actum. sicut ad rapinam & furtum. Et ideo due sunt prohibitiones & data duo precepta prohibitoria. vnum prohibens ipsam voluntatem aliud prohibens ipsum actum. Non sic autem est in occidere. quia homo naturaliter abhorret tam voluntatem occidendi quam actum. Quilibet enim creatura suam spiritum amat & nititur eam servare non destruere. nisi cum extra se exit per furorē ire vel temere concupiscentie (precepti.

Exposito septimi

Septimum preceptum in ordine principali et quartum in ordine eorum que respiciunt primum. quo scilicet prohibet ledi ipse proximus / in rebus sibi non per legem coniunctis sed fortuitis. & est istud. Non furtum facies. Est autem furtum subtractio rei aliene / invito domino / animo lucrandi. Notatur dicitur contra ratio quia quis furtum non facit nisi ope contracter. Dicitur etiam rei aliene. quia in re que plenissime mea est / non facio furtum.

Secus aut si q̄s habeat mecū rem cōem
Dicit inuito dño. qz si credat dñm per
 missurū / r̄ subsit iusta causa sic credendi
 etiā si dñs nō erat cōcessurus / nō tenetur
 furto. Si autē nō subsit iusta causa sic
 credēdi / teneat furto. **C**ōtra si crederet cō
 tractare rem dño iuito licet etiā cōtractet
 dño volēre. peccat tñ mortalit̄ r̄ furtū fa
 cit. qz in peccatis cōtrahēdis r̄ cōmitten
 dis / intētio principaliter attendit. **D**i
 cit etiā animo lucrādi. qz si q̄s ancillā ali
 enā in meretricē rapuerit / nō lucrī sed li
 bidinis causa / furtū p̄rie non facit secus
 autē si eā rapiat vt vēdat. **E**t nota qz ex
 trema necessitate excusatur fur. qz tpe tan
 te necessitatis oīa sunt cōmunia. **E**t in
 tellige qz sub noie furti intelligit p̄hibita
 om̄is vsurpatio illicita rei aliene animo
 dico lucrādi. q̄lis est rapina. vsura. nego
 ciatio fraudulenta r̄ hmōi. **E**t nota qz
 nō dicit. **N**ō facies rapinā / quis rape sit
 generalius q̄ furari. Nam om̄is q̄ furat̄
 rapit r̄ non ecōuerso. **Q**d fecit ideo. quia
 iudei q̄bus hmōi p̄cepta data sunt / p̄nio
 res sunt ad furtū qd̄ est occultū. q̄ ad ra
 pinā vbi testis adest. **E**t ideo occurrendo
 magis piculoso / furtū in p̄hibitōe nomi
 nauit nō rapinā. **V**oluit tamē a pte totū
 intelligi. vtpote p̄ furtū omnē rei aliene
 vsurpatōem. **P**er hoc etiā p̄hiberi vide
 tur ne fiant violētie r̄ nimie exactiones et
 tallie principū r̄ militū in pplm suū. quia
 hoc videt̄ rapina esse. r̄ species furti. **P**ro
 pter qd̄ d̄. **L**sa. i. Principes tuī infideles
 focij furum. **S**ed circa hoc distinguit̄ ab
 aliq̄bus. qz aut tallie illē fūt sup seruos.
 aut sup colonos terre. **S**i sup seruos. cū
 nihil habeat nisi noie dñi sui. videt̄ qz do
 minus seruū suū talliare possit. r̄ onera
 re q̄stumcūqz vult. **P**otest tamen dñs ni
 mis angariādo seruū suū / nimis qz exigē
 do et opprimēdo eū ita grauiter sic cōtra
 istō p̄ceptū faciēdo peccare. qz iusticia
 dei exigat / vt vnusquisqz re sua debiteyta
 tur. **N**on tamen vt sit rapina dicunt. nec
 oportet de necessitate restituere. licet pie
 tas hoc exigat. **S**i autē fiat sup colonos
 terre siue inhabitātes terrā / tūc ratanda
 est illaz talliaz seu exactionū acceptatio
 fm̄ labore principis vel militis quē hnt
 in defensione illius terre. quā ipsi coloni
 sic talliati inhabitāt. r̄ etiā fm̄ expensas
 quas necesse est principi vel militi facere

fm̄ suam moderatā r̄ honestā familiam.
 r̄ si vltra exigat / rapina est. r̄ p̄ istud p̄ceptū
 ptum inhibetur. (p̄ceptū

Expositio octauū

Octauū p̄ceptū in ordie prin
 cipali r̄ quintū in ordine corū
 que respiciūt primū quo. s. p̄hi
 bet̄ quis cōtra primū transgre
 di ore. s. ferendo falsum testimoniū. **E**t est
 istud. **N**on loq̄ris cōtra primū tuum fal
 sum testimoniū. **I**n quo r̄ piūriū r̄ mē
 daciū p̄hibent. qz vt dicit aug. lib. de mē
 dacio. **O**m̄e mendaciū / hoc genere verbi
 cōplectitur. **Q**uisquis enī aliqd̄ enūciat
 p̄hibet testimoniū animo suo. vñ si men
 titur / falsum testimoniū animo suo p̄hi
 bet. **P**er hoc autē qz hic dicit contra p̄
 rimū. vt dicit aug. de questionib⁹ erodi.
 non videt̄ prohibere mendaciū qd̄ p̄dest
 alicui r̄ nihil obest ei cui mentit̄. **E**t argu
 mentū qz est aliquod genus mendaciū qd̄
 non est mortale peccatū. illud scz qd̄ non
 fit cum libidine decipiendi vel nocendi.
Nec enī om̄is intentio vel libido fallēdi.
 efficit mortale peccatū. **P**redicat enī hoc
 completū intētio fallēdi / et de mendacō
 p̄nicioso r̄ de mēdacio iocoso. r̄ de mēda
 cio officioso. sed tamē p̄ prius r̄ p̄ posteri
 us. **E**t de se fm̄ suam primariā intentōez
 nō dicit nisi de mendacio p̄nicioso. **A**t id
 solum fm̄ se mendaciū p̄niciosum a mul
 tis reputat̄ esse mortale peccatū. vt videt̄
 velle prepositin⁹ r̄ magister **S**uibelmus
 antiodorensis r̄ alij magistri magni de
 cretoz. **S**unt autē fm̄ augusti. octo ge
 nera mendacioz. quoz sufficientiā sic ac
 cipe. **T**ria enī in genere sunt mouētia
 ad mendaciū scilz nociuitas. libido men
 tiendi. r̄ vtilitas. **S**i autē nociuitas sit
 in causa hoc est si quis mentiat̄ vt noceat
Aut ergo intendit inferre alicui nocumē
 tum spūs vt. s. subuertat a fide catholica /
 aut a regulis bonoz mox. vt sunt qui di
 cunt xpm̄ non incarnatū. vel luxuriā nō
 esse peccatū mortale r̄ hmōi. **E**t tūc est p̄ri
 mus modus seu primū genus mendaciū
 scilz mētriri in doctrina pietatis r̄ religio
 nis. r̄ hoc est mortale peccatū. **A**ut inten
 dit nocumētū totius homīs. quod p̄rin
 git dupliciē. s. vel intendēdo nocere vni
 uersalit̄ r̄ totaliter. r̄ fm̄ genus qd̄ om̄ib⁹
 nocet r̄ nulli p̄dest. vt q̄ mēdaciē p̄sequitur

Compendiū theologie

hominē ad mortē. Et est scōs modus seu scōm genus mendaciū. Et istud est pctm mortale. Aut intendēdo nocere particulariter z fm genus qd alicui nocet z alicui pdest. vt est mendaciū mercatorū z calūniatorū. Et est tertius modus seu tertium genus mendaciū. z istud similiter est pctm mortale. Et vocat qdlibet istorū triū genēz mēdaciū pniciosum. Si autē libido mentienti sit in causa. hoc est si qd mentiat ex sola libidine. tūc aut mouet tūm ex affectiōe z intētiōe mentiēdi. z non ppter aliō. Et est quartus modus seu quartum genus mendaciū. qd vocat mendaciū libidinosum. z ponit mortale pctm. Aut mouet ex intētiōe mouendi auditorē ad cōplacētiā vel risum. Et est qntus modus seu qntum genus mēdaciū qd vocat mendaciū iocosum. qd ponitur cōius veniale peccatū. Aut vtilitas aliq est in causa. hoc ē si qd mentiat vt sibi vel alteri prosit. Et tūc aut vtilitas illa psistit in bonis fortune que perdi pnt. vt si quis mentiat ne p raptors suā pecuniā amittat. Et est sextus modus seu sextum genus mendaciū. Aut illa vtilitas psistit in bonis corpis. vt cū qd mentiat pro saluādo vitā homis. vt si homo querat pro eū occidendo aut ad mortem ducendo. z mentiēdo dicat se non vidisse vel nescire vbi sit. Et est septimus modus seu septimum genus. Aut illa vtilitas psistit in bonis anie/que tamē sic sunt in anima vt quodāmodo etiā habeāt esse in corpe. vt cum quis mentiat pro sua aut alterius pudicitia vel virginitate seruanda. Et est octauus modus seu octauum genus mēdaciū fm debitā assignatiōem augustini. Et vocat quodlibet istorū triū vltimorū genēz mendaciū officiosum. z de se ponitur esse peccata venialia.

De triplici genere mendaciū

In summa nota qd in genere est triplex mendaciū. s. pniciosum libidinosum officiosum. Primum. s. pniciosum cōtinet sub se tria prima genera supposita z declarata. Et est semper mortale pctm. Scōm scilz libidinosum cōtinet sub se quartum genus supra positū z declaratū quod ponit mortale. Et quintū qd dicit iocosum z ab oibus ponit veniale. Tertium. s. officiosum cōtinet sub se sextū septimū z octauū genera etiā supra posi-

ta z declarata. Et est semp veniale. nisi ex accidenti efficiatur mortale.

Expositio noni et decimi preceptorum legis.

Nonū z decimū mandata in ordine principali z sextū z septimum in ordine eorū que respiciunt primū. eo qd diuerso modo ordinātur fm ordinē textus exodi z deuteronomij simul ptractent. in quibus prohibet transgressio in corde cōtra primum. Fit autē transgressio in corde dupliciter videlicet qntum ad cōcupiscentiā carnis. cōtra quā ponitur nonū mandatū qd est Non desiderabis vxorē primi tui. Quod ponit nonū preceptū fm magistz in libe sententiaz. et fm aug. z scōm libz deuteronomij. licet aliter ordinē in exodo. Item fit transgressio contra primū in corde qntū ad cōcupiscentiā oculoꝝ. cōtra quā ponitur decimū mandatū. quod est. Nō cōcupisces domū proximī tui. qd ponitur in exodo nonū. In quibz notandum qd prohibet speciali mādato cōcupiscentia carnis z concupiscentia oculoꝝ. potiusqz cōcupiscentia aliorum malorū actiū. qz iste due cōcupiscentie hnt delectatiōes suas etiā ante opus. z nō tūm coniūctas opi vt dicit august. Et cum hoc etiā habeāt in opē nocentiū proximī. qd nō sic est in cōcupiscentiis aliorū actiū. Et ideo propter istā turpitudinē istaz cōcupiscentiarum/que sic sunt ante opus/repimendā data sunt ista mandata que prohibēt cordis cogitatum. Vel propter causam sup in fine sexti mandati assignatā. Porro quod subdit. Non seruū nō ancillam. zc quod annectit nono mādato scōm ordinem exodi. z decimo scz de nō cōcupiscentia domū proximī. scōm ordinē deute. v. specialiter ad decimū ptnet mandatum. Ordinātamē cum nono scōm dictū ordinē exod. eo forte qd ea que ibi enumerat sunt res mobiles sicut vxor de qua est nonum mandatum.

Unde sumitur numerus seu sufficientia preceptorū legis.

Non restat videre numerum z sufficientiā istorū decem pceptorum seu mandatorū legi. Circa qd nota qd sicut supra dictū

est lex preceptorum posita est propter transgressionem. Transgressio autem in primo suo genere estum ad materiam presentem attingit dupliciter habet fieri scilicet directe contra deum. vel directe contra proximum.

De triplici modo

transgressionis contra deum. Contra deum autem contingit directe transgressionem fieri tripliciter. scilicet corde ore et opere. Corde autem fit contra deum transgressio. cum quis. scilicet a deo auertit per idolatriam vel homini quod per primam preceptum seu mandatum prohibetur in quo dicitur. Non habebis deos alienos coram me. etc. Ore fit contra deum transgressio per nomen scilicet suum mentiendo. blasphemando. piurando. etc. Quod per secundum preceptum seu mandatum prohibetur. in quo dicitur. Non assumes nomen dei tui in vanum etc. Opere autem fit contra deum transgressio. quando scilicet tempe debito et ad dei cultum principaliter deputato fit operatio non licita vel illi cultui seu illi tempe non conueniens. Quod per tertium preceptum seu mandatum prohibetur in quo dicitur. Memoro ut diem sabbati tuum sanctifices. etc. Contra proximum contingit directe transgressionem fieri dupliciter. Vel omissione scilicet boni ad quod quis erga proximum tenetur. Vel illatione mali quod quis sibi inferre non deberet. Contra primum. scilicet contra omissionem boni ad quod quis erga proximum tenetur datur quartum preceptum seu mandatum quod est. Honora patrem tuum et matrem tuam. etc. Illatione vero mali contingit tripliciter contra proximum transgressionem fieri. scilicet opere ore et corde. Opere quidem dupliciter. Vel scilicet malum proximo inferendo in se ipso id est in sua propria persona. Quod per quintum preceptum seu mandatum prohibetur in quo dicitur. Non occides. Vel proximo inferendo in re sua. Et hoc iterum dupliciter. Vel scilicet licet in re sua sibi per legem conuicta ut est vxor. Quod per sextum preceptum seu mandatum prohibetur in quo dicitur. Non mecha beris. Vel in re sua non sibi per legem conuicta sed omnino separata. qualia sunt bona fortuita. Quod per septimum preceptum seu mandatum prohibetur in quo dicitur. Non furtum facies. Ore fit contra proximum transgressio sibi mentiendo. fallendo. decipiendo. falsum testificando. Quod per octauum preceptum seu mandatum prohibetur in quo di-

citur. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. etc. Corde denique fit contra primum transgressio dupliciter. Vel scilicet estum ad concupiscentiam carnis. Contra quod datum est nonum preceptum seu mandatum. in quo dicitur. Non desiderabis vxorem proximi tui. Vel estum ad concupiscentiam oculorum. Contra quod datum est decimum et vltimum preceptum seu mandatum. in quo dicitur. Non concupisces domum proximi tui. non seruum non ancillam. etc.

Qualiter per decem

precepta legis omne peccatum mortale prohibetur.

Ultimo notandum est qualiter in decalogo fit virtualiter et effectiue omnis peccati mortalis prohibitio. Prohibent enim ibi septem capitalia peccata. In primo quippe precepto seu mandato prohibetur superbia. Ita etenim orationi. intimo debito quod cultui contrariatur. Unde ecclesiasticus. Inuitiam superbie hominis apostatate a deo. Inuidia autem prohibetur in quarto precepto seu mandato. Ibi enim videtur a parte totum intelligatur precipitur unicuique honorem debitum impedere quod facere non sinit inuidia. Ira autem prohibetur in quinto precepto seu mandato. Ibi enim perfecte intelligendo prohibetur occisio seu homicidium omne quod nocentium in persona proximi. ad que inducit ira. Luxuria vero tam corporalis quam mentalis prohibetur in sexto precepto seu mandato et in nono. Ibi enim prohibetur mechia omnis quod illicitus concubitus. et etiam omnis illicita carnis concupiscentia. Bula autem que deseruit luxurie in eisdem duobus preceptis effectualiter prohibetur. Sicut enim in natura nutritiua deseruit generatiue. ita in victibus gula deseruit luxurie. Vel secundum alios Bula in primo mandato prohibetur. Bulo enim ut communius deum non colunt sed ventrem suum. Unde ad phil. iij. Quorum deus venter est. etc. Acedia vero in tertio precepto seu mandato prohibetur. Ibi enim precipitur debita sabbati sanctificatio. quod proprie fit per spiritualem animi quietem in deum. feruentem quod et diligentem laudem dei. Quis contrarium omnino efficit acedia. que in se ipsa quietem extra deum querens tabescit et a laude diuina torpet. Auaricia tam realis seu exterior quam etiam mentalis prohibetur in septimo precepto seu mandato.

Compendiū theologie

z in decimo. Ibi enim phibetur furtum
omnis qz rei aliene vsurpatio in debita qz
detentio. Et etiā omnis mētalīs bonorū
z rerū illicita cōcupiscētia.

Quod effectuali

ter in primo pcepto phibet omne pecca-
tum. Potest etiā z aliter dici. qz scz in pri-
mo pcepto seu mādato phibet nō tantū
omne capitale peccatū. q̄netiā omne pecca-
tū mortale. Tunc enim est pctm mortale
cū homo plus vel eque aliquā creaturam
diligit sicut deū. Quod plane in prio pre-
cepto seu mādato qd est de vno deo super
omnia diligēdo z colendo phibet. z sic ex
psequenti omne mortale pctm in illo prio
pcepto effectuali censetur phibitum

Alius modus po-

nendi prohibitionē septē peccatorū mor-
taliū p decem pcepta legis.

Sunt z alij aliter imaginantes
qui adhuc ampli⁹ ipsa septem
peccata capitalia p dicta decem
legis pcepta seu mādata phi-
beri cōcipiūt z ponūt. cōsiderādo scz ple-
nariā ipsoꝝ pceptoꝝ seu mādatoꝝ in-
tentionē. finē z effectū. Dicūt enī supbiā
phiberi p primū pceptū. De phibitō-
ne supbie p primū p scdm p tertiu p qrtū.
Etenim vt dicūt iuxta quod supra tactū est
supbia facit apostatāre a deo. supbia pro-
cliuīs est ad contēnendū blasphemandū
qz nomē dei. Superbia nō se faciliter ad
debitā sabbati sanctificationē deuotū qz
cultū deo exhibendū disponit. Supbia
nō libēter debitū patri z matri ac alijs q̄-
bus cōuenit honorē impendit. De pro-
hibitiōe inuidie. Dicūt enī vt supra inui-
diā phiberi p quartū pceptū p quin-
tū p octauū. Etenim inuidiā nō faciliter
ad debitū tam patris matri qz alijs q̄bus
puenit honorē impendēdū aim inclināt
Inuidia sepe primū aio z interdū verbo
necat. eius qz mortē oprat z in ea exultat
Inuidia libēt primo detrahāt falsum qz
de eo testimoniū phibet. De phibitiōe
ire. Itē dicunt. rē p scdm pceptū p qn-
tū z octauū. Etenim ira facilis est ad nomē
dei in vanū sumendū z blasphemandū Ira
procliuīs est ad occisionē seu lesionē pri-
mo in sua propa psona inferēdū Ira eti-
am inclināta est ad primū ybis iniuriā

dū. z damnificandū. De phibitiōe du-
plicis luxurie. Per sextū pceptū z nonū
dicūt phiberi duplicē luxuriā. actualē scz
z mentalē. Luxuria etenim put in nomen
trāsit vicij capitalis/dicit omīs illicit⁹ et
indebitus actualis z cubitus. Dicūt etiā
omīs illicita z cupiscētia carnalis. De
phibitiōe gula. Dicūt gulā phiberi p pri-
mū pceptū. p tertiu. p sextū. p nonum. Per
primū quidē eo respectu quo supra decla-
ratū est. Etenim gulosi vt cōius deū nō de-
bite colunt sed ventrē suū. Gula respectu
tertij pcepti nō faciliter inclināt ad debi-
te sanctificandū sabbatū. ea qz supportā-
dum. q̄ ad dictā sanctificatiōem spectant.
Per sextū vero z nonū pceptū eo respectu
vt supra declaratū est phiberi dicūt q̄ lu-
xuria cui deseruit. De phibitiōe ace-
die. Dicūt acediā phiberi p tertiu p-
ceptū p quartū. p tertiu quidē eo respectu
quo supra declaratū est. Respectu vero q̄r-
ti pcepti. qz acedia q̄ de se negligēs incu-
ria z torpēs est. oino impeditiua z oppo-
sita videtur debite honoratiōis prouisio-
nis z sustentationis pentū. coz qz quib⁹
conuenit. De phibitiōe duplicis aua-
ricie. Duplicē auariciā. exteriorē scz z mē-
talem dicūt phiberi p primū pceptū
p quartū p septimū p decimū. Etenim re-
spectu primi pcepti auaricia. que iuxta
dictū apli ad eph. v. pprie idolorū seruit⁹
est/deū non debite colit. Respectu quarti
pcepti manifestū est auariciā debite con-
trariari honoratiōi subuentiōi z pro-
uisioni pentū z alioꝝ quib⁹ conuenit. Re-
spectu vero septimi pcepti z decimi/ sa-
tisfacta est supra declaratiō. Possent et
alijs modis alijs qz respectib⁹ z rationib⁹
ipsa septē peccata capitalia p dicta decem
legis pcepta z mādata prohibita dici z
assignari/iuxta varios conceptus varias
qz imaginationes hominū.

**Explicit secundus tracta-
tus huius libelli q̄ est de
expositione decem pceptoꝝ
seu mādatoꝝ legi.**